

PERSONÁLIE

80 let Františka Hoffmanna

Dne 23. února 1920 spatřil v Litomyšli světlo světa dnešní jubilant, vynikající historik a archivář František Hoffmann. Vstoupil do života krátce po vzniku mladé republiky, aby pak zažil řadu významných životních přelomů. Sotva dostudoval gymnázium, zavládla dusná atmosféra německé okupace. Když vstoupil na pražskou „alma mater“ na práva a ještě ani neskončil první semestr, všechny vysoké školy okupanti zavřeli. Další rok absolvoval F. Hoffmann abiturientský kurz při obchodní akademii v Chocni a až do osvobození prošel celou řadou zaměstnání. Mezitím však jako mladý student důkladně rozmýšlel, jak co nejefektivněji získat přehled o různých směrech vědění. Přitom jistě ne bez vlivu svého rodného města s pozoruhodným „geniem loci“. Nakonec sice po znovuotevření vysokých škol opět volil Univerzitu Karlovu, avšak fakultu filozofickou s oborem filozofie a historie, včetně pomocných věd historických. Během 5 let zakončil studia rigorózem s dizertační prací o městských knihách litomyšlských do konce 15. století (podstatnou část později autor použil ve studii o *Litomyšli v husitském revolučním hnutí*, 1959) a současně také absolvoval Státní archivní školu. Chtěl pracovat jako archivář v Archivu ministerstva vnitra v Praze, z kádrových důvodů však neuspěl (nezapřel tak tradiční cítění sociální demokracie), neuspěl však ani v jiných zemědělsko-lesnických archivech a byť byl řádným graduovaným absolventem vysoké školy, přeskočil jej např. člověk typu „panského komorníka“. Tou dobou požádal Arnošt Kába, posléze dlouholetý přítel Hoffmannův (povoláním ředitel jihlavského muzea a archivu, třebaže v archivu prakticky nepracoval), aby mu ředitel Archivu

země české dr. Bauer doporučil archiváře pro již samostatný jihlavský archiv.

Doporučeným archivářem byl F. Hoffmann, který byl následně rychle přijat. Je možná otázkou, zda šel či nešel Jihlavy s těžkým srdcem. Odejít z hlavního města, jít v podstatě na periférii, navíc s jistým ódiem města německého a také s omezením vědeckých ambicí, to pro F. Hoffmanna rozhodně nemohlo být jednoduché. Rozhodl se však, přišel a když spatřil skutečnost „in natura“, byl konsternován. V tehdejší archivní pracovně (dnes Masarykovo nám. 66) byla místo podlahy jen hlína a hromada sutě. Každý druhý by se obrátil a prchal prvními dveřmi, ne však Hoffmann. Doslova a do písmene si vyhrnul rukávy a přes krutou zimu na Vysočině spolu s několika spolupracovníky místnost upravili a vybavili regály. Dnes už víme, že 1. prosince 1950 začala nová moderní éra jihlavského archivnictví, byť odborný archivář tu byl jen jeden a překážek hory. Přesto se už tehdy, na přelomu zimy 1950/51, F. Hoffmann do Jihlavy a Vysočiny zamiloval na celý život, ať byl potom kdekoliv. Pokud je mi známo, tohoto rozhodnutí Hoffmann nikdy nelitoval a na Jihlavu nikdy nezapomněl. Když byl později tázán, proč nezůstal hned v Praze, řekl: „Musel jsem vniknout do bohatství jihlavských fondů, abych teprve až pak mohl odtud vyjít k pozdějším výzkumům.“ Za věc zásadního charakteru považoval brzké zahájení vlastních archivních prací. Archiv byl tehdy na neuspořádaných hromadách často až do stropu (z hromad vykukovaly hlavy státníků a obrazy), nebylo místa pro rovnání a pořádání. Postupně se podařilo smontovat velké regály, vznikl prostor na archiválie a archiv se začal formovat prakticky z ničeho. Každá část registratury musela být rekonstruována, bylo potřeba znovu a znovu

šplhat po vysokých regálech, fascikly se muse-ly několikrát přemístit. Když se začaly ukazo-vat obrysy městského archivu, hledala se možnost pokračovat v práci dřívějších archi-vářů. Ukázalo se však, že navázat nebylo čím. Proto se F. Hoffmann rozhodl uspořádat celý archiv znovu a od základů, poprvé podle zásad moderního archivnictví. Vznikal zde systém oddělení nazvaný Městská správa Jihlava, zá-klad archivního celku. V této době roku 1951 získal Hoffmann akademický titul PhDr., dok-tor filozofie.

U archivu se později zjistilo, že městské jihlavské fondy budou základem širšího vý-znamu, tj. největšího fondu okresního úřadu a soudu a také drobnějších, zato početnějších fondů spolků, škol, hospodářských a jiných organizací. Od roku 1953 tedy začal Hoff-mann objíždět okres a přebírat fondy obcí, škol a spolků, čímž se jihlavský archiv skutečně stal archivem okresním (od roku 1949 byl archi-vem JNV, od roku 1954 městským a okresním archivem – tehdy byl zvlášť okres venkovský a město Jihlava, od roku 1960 definitivně okresním archivem). Je nutno podtrhnout, že archivářem byl Hoffmann sám, druhý pracov-ník se objevil až od roku 1952. Po dalších le-tech přišel do archivu Alois Šimka, který odvedl velký kus práce. Tato dvojice pracovala sama až do roku 1960. Hoffmann tehdy doká-zal pracovat i 12 až 14 hodin denně, a to přede-vším na běžných záležitostech archivních a až večer nad vědeckými úkoly. K tomu ještě sko-ro celý rok řídil Krajský archiv v Telči (1956–7). Znamenalo to sice další záběr, ale Hoffmann naštěstí brzy pochopil, že jeho po-slání bude především v okresním archivě, kte-rému pak zůstal věrný.

Po správní reorganizaci roku 1960 se okres podstatně zvětšil i se svými dalšími fondy, při-byly už fary, vznikly začátky registratur JZD a dalších hospodářských organizací. Malý ko-lektiv archivu se nutně musel zvětšit. Zvláštní osobností se stal někdejší učitel a pilný vlasti-vědný pracovník a znalec regionu V. Cvek, až do konce svého života oddaný přítel svého mistra. Mimořádným úspěchem, tehdy až ne-uvěřitelným, bylo získání budovy starého gymnázia, i když ne všechny jeho prostory teh-dy byly v archivním užívání. Stěhování bylo vyčerpávající, ale archiv narostl na 3 km lož-ného prostoru. Ve všech oblastech archivní péče, jak v přijímání archiválií, jejich zpraco-

vání a využívání, tak ve velkorysém budování odborné archivní knihovny aj. dosud může jih-lavský archiv z Hoffmannova více než solidní-ho základu vycházet a čerpat. Po odchodu Hoffmanna v roce 1968 měl archiv 1110 fondů a 3000 bm archiválií; z toho bylo zpracováno podle základních pravidel s čistopisy inventá-řů 60 %, staršími inventáři, inventárními sou-pisy a lístkovými inventáři 32 % a pouze uspořádáno bylo 8 % materiálů. V archivu ne-byl nezpracovaný materiál a jihlavský archiv tak byl ve zpracovanosti na předním místě, především zásluhou ředitele Hoffmanna. Již na konci 50. let připravoval Hoffmann průvod-ce po fondech a sbírkách, ale připojením roz-sáhlé části nového okresu s dosud nezpraco-vanými fondy se tento záměr zpomalil. Proto přistoupil alespoň k rozmnoženému titulu *Okresní archiv v Jihlavě, Prozatímní informa-tivní přehled k 30. 6. 1964* (Jihlava 1964), s po-pisem hlavních fondů. V závěru svého půso-bení v archivu nakonec začaly vycházet nejdů-ležitější inventáře tiskem, s hlavním autor-ským podílem F. Hoffmanna: *Písemná pozůstalost JUDr. Emanuela Schwaba* (1968), *Cechy Jihlava* (1970), *Listiny města Jihlavy* (1971). Svoje praktické zkušenosti spojené s teoretickými znalostmi zobecňoval při vystu-pování na archivních a historických konferen-cích, ale i publikačně v archivních perio-dikách. Lze uvést např. *Poznámky k archivní terminologii* (1953), *Zkušenosti ze skartace a inventarizace školních archivů* (1956), *Sta-vební archivy* (1957), *Kulturní, osvětová a propagační činnost okresních archivů* (1962), *Okresní statistická služba a její písem-nosti* (1963), *K hodnotě drobných fondů okres-ních archivů* (1964). Hoffmannovo úsilí později vyústilo v komplexní zpracování rů-zných oddělení města s obecnými zásadami jako *Složitý archivní fond* (1974). Intenzivně se připravovala bibliografie Jihlavska, snad až s příliš širokým záběrem, její vznik a účel však byl objevený. Rozpis bohužel prováděli větší-nou brigádníci a ne vždy s dostatečným rozhle-dem. Také rozsáhlá výstavba archivní kni-hovny nebyla samoučelná. Dokud existoval jihlavský kraj, měla být základem jako krajská studijní knihovna, po roce 1960 jako oborová knihovna. Ze zpracování hlavních druhů ar-chivních a knihovních fondů vzešel v polovině 60. let na archivní konferenci v Ostravě Hoff-mannův návrh, aby se archivy staly v okrese

dokumentačními středisky s databází informací o všech skutečnostech v regionu. Jeho daleko mířící vize bohužel nebyla pro vážnější diskusi, budoucnost snad časem pochopí jeho pozoruhodné myšlenky.

Archiv začali poměrně brzy vyhledávat historičtí badatelé, větší zájem byl zejména u studentů za existence pedagogického institutu (1959–1964). Pak se začal uplatňovat jihlavský stavební archiv, který Hoffmann převzetím do archivu vlastně zachránil před zničením, a to jak do městského, tak i do okresního stavebního archivu do roku 1960. Později se pak zjistilo, jak mnoho se tím ušetří ve stavebních podkladech. Ke kulturnímu životu města a okresu přispíval na výstavách, oblíbených vlastivědných vycházkách a cyklem přednášek, Vlastivědný sborník Vysočiny přinášel zejména referáty a pracné přehledy literatury, později šlo také o popularizační články v novinách a v rozhlase. Hoffmann ovšem nebyl pouze archivářem, ale od začátku i historikem se širokým záběrem především na středověké období. Jeho základní směřování vedlo nejdříve do historie Jihlavy a do známého bohatství jihlavského archivu. První publikace sice byly populární, současně však dostatečně čtivé, aniž by Hoffmann nezůstal věren historické pravdě. Tyto drobnější práce o historii města byly započaty rozmnoženým *Nástinem dějin Jihlavy* (Jihlava 1955) a *Historickým kalendářem města Jihlavy* (Jihlava 1957), spolu s uvedením významných osobností města. S A. Šimkou vydal F. Hoffmann *Jihlavský okres 1945–60* (Jihlava 1960), kde oba autoři dokázali podat přehled výstavby města a okresu bez přílišné politické angažovanosti. Významným příspěvkem je také článek o jednáních o basilejská kompaktáta, určený ke 520. výročí těchto událostí (1956). Podstatný díl měl Hoffmann také v brožuře o historii jihlavského vodovodu od středověku do současnosti (Jihlava 1961). Dalším krokem byl sličný úvod do stručné historie města dřívější i současné *Jihlava v minulosti a přítomnosti* (Jihlava 1962). Rozsáhlejší práce vyrostla do soustavné historie Jihlavy jako původní chrestomatie archivních ukázek s výkladem a byla tehdy zcela novým pohledem na dějiny města. Šlo o trilogii *Listy a obrazy z minulosti Jihlavy* (Havlíčkův Brod 1958) a *Nové listy a obrazy z minulosti Jihlavy* (Brno 1967), od počátku osídlení Jihlavy až do roku 1740. Byl vidět značný

„hlad“ po takové publikaci, neboť knížka byla záhy rozebrána a přestože často žádána, byla bez možnosti reedice. Hoffmann tehdy napsal i třetí část vedenou až do revolučního roku 1848, ta už však vzhledem k politickému vývoji i osobní situaci F. Hoffmanna z konce 70. let nemohla vyjít. Ve výslovně vědecké sféře se autor zabýval především třemi okruhy problémů, jež se často navzájem prolínaly: jihlavským a tedy městským a horním právem, dějinami měst vůbec a historií předhusitského a husitského období. Určitým vybočením z autorova zaměření byla knižní studie *Z počátku průmyslu a dělnického hnutí na Jihlavsku* (Havlíčkův Brod 1955), mapující začátek průmyslové revoluce a vznik dělnického hnutí na Jihlavsku od sklonku 18. století do roku 1890. Ve své době to bylo dílo průkopnické, jež vůbec nezestárlo a může směle konkurovat vyspělým historickým koryfejům. Další výjimkou je *Kalendář dělnického hnutí a KSČ na Jihlavsku a Třeštsku 1914–1945* (Jihlava 1968), kde také zůstaly především faktické údaje bez oprav a tato práce je ukázkou přijatelného kompromisu.

Další cesta F. Hoffmanna už vedla jinými chodničkami. Nejdříve mířila k zvládnutí základních pramenů jihlavského práva *Jihlavské právo* (Havlíčkův Brod 1959), kde byl autor ke své rané práci až příliš kritický. Dnes uznává, že tento přehled je s určitými změnami stále potřebný. Určitým vrcholem městské problematiky se stalo zpracování rejstříků městské sbírky z let 1425–1442 s rozsáhlým komentářem, s dosud mnohokrát citovaným dílem *Jihlava v husitské revoluci* (Havlíčkův Brod 1961). Vedle tohoto komentáře byla městská sbírka zpracována a připravována současně do tisku, bohužel však dosud zůstala jen v rukopise. Hoffmann zpracoval zároveň podrobný jihlavský místopis pro období 1353–1450, který je základním kamenem dějin této doby. Při jeho přípravě vznikl pozoruhodný model gotické Jihlavy v podobě z roku 1425, který Hoffmann komponoval a který je dodnes ozdobou cechovní síně jihlavského muzea. Jedinečnou syntézou středověkého a novověkého vojenství i městské fortifikace od začátku až do konce jihlavského pevnostního systému je důkladná studie *Jihlavská pevnost* (1965). K tomu přistupuje ještě zajímavý článek o státech sřeleckého bratrstva v Brně a Jihlavě z roku 1499 (1965). U příležitosti významné

architektonické konference připravil Hoffmann malou brožurku *Jihlavský stavební řád z roku 1270* s latinským textem a českým překladem (1967), která byla později reprintována bez souhlasu autora. Během předchozí doby Hoffmann chystal zpracování jihlavských popravčích a psaneckých zápisů, jež vznikaly ještě v 60. letech, ale měly nakonec vycházet v 70. letech po příchodu do Prahy. Ke konci 60. let se začaly objevovat jeho první studie týkající se období předhusitského a husitského hnutí. K těm patří zejména studie *K počátkům Tábora*, *K prehistorii moravských Táborů* (obě 1967), a *Vilém z Pernštejna* (1968) jako pokus o portrét moravského pána husitské doby.

Od roku 1965 v jihlavském archivu působila a s F. Hoffmannem spolupracovala i jeho manželka dr. Jaroslava Hoffmannová. Oba se dohodli, že jakmile se najde místo jinde pro jednoho z nich, tak ihned odejde. To se podařilo v roce 1968 až za pražského jara, kdy Hoffmann zvítězil v konkurzu na ředitele Muzea Vysočiny v Jihlavě, a to od 1. 9. 1968, těsně po okupaci vojsky Varšavské smlouvy. Hned začal s řešením náročných úkolů na zpracování sbírek, mohl ale pouze načrtnout svoje představy. V té době také dovršil obhajobu kandidátské práce a dosáhl titul kandidáta věd. Brzy začaly útoky tradičních protivníků, především bývalého ředitele muzea, muže bez odborných schopností, zato s rozhodným úmyslem Hoffmanna zničit. Stále se zhoršující politická situace a další útoky konzervativců dokázaly na podzim 1969 Hoffmanna odstranit z ředitelského místa. Je třeba připomenout jeho statečný postoj na radě ONV s klidným a důstojným vyjádřením, které konzervativce rozčílilo nejvyšší měrou. Proto ani další setrvání jako řadového pracovníka nebylo možné a když další útoky a napadání znemožňovaly činnost ústavu i osobní práci, musel k 30. 11. 1970 odejít. Další měsíc byl bez zaměstnání, pak měl nastoupit jako dělník v dřevařských závodech. Naštěstí dostal před koncem roku spásnou zprávu, že bude moci pracovat v ústředním archivu ČSAV v Praze na soupise a studiu rukopisů. Nepřicházel tam jako neznámý člověk, nýbrž jako uznávaný odborník a tehdejší ředitel archivu prof. Vaněček brzy pochopil, jak vynikajícího pracovníka získal. Se skutečností, že Hoffmann mohl opět působit na akademii věd a vědecky pracovat, se nemohli smířit

jihlavští tvrdí soudruzi. Útoky z Jihlavy přicházely stále a z nejrůznějších směrů, vědním archivu akademie ale nedokázaly otrástit. Proto se jejich autoři alespoň mstili na jeho manželce, která odešla do Prahy v roce 1973 a musela několikrát měnit zaměstnání. Obvykle se jen pokusila mít šanci na důstojné zaměstnání v oboru a i když zájem byl, nikdy neprošla kádrovým sítím. Tak daleko sahaly dlouhé prsty jihlavských soudruhů, Hoffmann sám jimi byl označen za nebezpečného pravcového exponenta. Při jeho návštěvě jihlavského archivu jsem byl vždy i já tázán, zda tady nerozšiřuje nepřátelské řeči a materiály.

Další rozvoj jeho historických aktivit rostl v Praze, centru vědění, a to do šířky a hloubky a se silným entuziasmem. Proto jsem se snažil v Jihlavě reflektovat všechny větší práce, v Praze pak jen nejdůležitější z nich. S příchodem do Prahy přibyl Hoffmannovi jako jeho základní soupis a studium rukopisů, které mu nebylo předtím vůbec cizí a své kodikologické poznatky brzy účinně prohluboval. Kromě řady inventárních soupisů mimo jiné sestavil i projekt souborného katalogu rukopisů českých zemí podle všech pravidel a zásad. Vzorové zpracování úplné rukopisné látky dokázal předvést na soupisu literárních rukopisů od 14. století až do začátku 19. století v Okresním archivu v Jihlavě do rozsáhlé práce (1975), která bohužel doposud zůstala jen v rukopise. Další úkoly řešené nebo zpracovávané či alespoň evidované nalezneme zejména v jednotlivých ročnících *Studie o rukopisech*. Z nich namátkou uvádím *Speciální soupisy rukopisů* (1984), *Nad rukopisy knihovny premonstrátského kláštera v Teplé* (1987–8) a *Tepelské analý* (1989–9). Již v průběhu 80. let dokončil F. Hoffmann mimořádné a náročné zpracování rukopisů kláštera v Teplé, jehož dva obsáhlé svazky se podařilo vydat jakoby přímo symbolicky k jeho životnímu jubileu (Praha 2000).

Za další okruh problémů je možno považovat zpracování jihlavských popravčích a psaneckých zápisů z 1. poloviny 15. století, kde autor postupně zkoumal jednotlivé bojové družiny. Nejdříve začal s *Janáčkovým tovaryšstvem* (1971), pak družinou Erharta z Kunštátu, později i družinami ze západní a jižní Moravy a východních Čech (1975–8). Dále řešil povahu drobné války, záští a násilných činů, aby došel až po pašije šlapanických loupežní-

ků (1976–1996). Zásadním projektem tohoto okruhu bylo zhodnocení a popis *Popravčích zápisů jihlavských* s celým aparátem (1974). V poslední době bylo rozhodnuto, že nakonec tyto zápisy vyjdou jako obnovený první svazek Archivu českého, úvodem měla být edice těchto zápisů. Pak se však edice oddělila, k vydání popravčích zápisů ponechal Hoffmann pouze zápisy a diplomatické a právní poznámky a rozsáhlá edice, shrnující rozborů jednotlivých družin, nakonec vyšla v Tábořském archivu (1994) pod názvem *Bojové družiny na Moravě a v Čechách před husitskou revolucí a za revoluce*.

Třetí okruh problémů se snažil Hoffmann ozřejmit důkladnými sondami, aby došel až k syntetickým pracím o moravské prehistorii husitství pod názvem *Morava na cestě k husitské revoluci* (1981) a druhou částí vrcholící posléze husitstvím *Morava před husitskou revolucí* (1984–5), s nimiž pokračuje *Válka*. Dnes pokračuje ještě dalšími úvahami jako *Nový výklad husitství na Moravě* (1990) a *Na česko-moravském pomezí kolem roku 1430* (1994), aniž by se uzavíral dalším cestám vývoje.

Čtvrtým okruhem zájmů jsou dějiny měst a městské a horní právo. Tím kdysi Hoffmann začínal a dodnes je patrné, kam dospěl a jaký kus cesty ušel. Mezi jiným se vícekrát vracel k jihlavským souvislostem a určil řadu faktů ve studii *K dílu Jana z Gelnhausenu a jeho pokračovatelům v Jihlavě* (1972). Důkladným způsobem se vypořádal s otázkami horního práva, z nichž podstatné výsledky jsou především studie *Mincmistr Eberhard* (1980), nebo *K pracím o dějinách horního práva z téže doby*. Zásadním výtvoem bylo *Neznámé znění jihlavského velkého privilegia* (1981), kde v druhé části studie vytvořil systematický přehled vývoje jihlavského horního práva až do konce středověku. Nelze přeskocit i další Hoffmannovy jihlavské studie, ať to byly skladby ke sv. Prokopu v jihlavském misálu (1978), *Polierův jihlavský rukopis* (1980), či rozbor rétorické příručky, řešící fikci a skutečnost v souvislosti s různými vlastnostmi jihlavských měšťanů a je patrné dílem učitele jihlavské školy před husitstvím (1982). Spolu s jinými autory zpracovával tzv. Otakarovská práva, jejichž neznámý autor se snažil dobrat jádra městských práv jako určitého programu z konce 13. století s vlivy v Jihlavě a Brně

(1985). Za dovršení soustavných městských práv v českých zemích je považováno zkoumání kodifikace zákoníku Pavla Kristiána z Koldína. Jednotlivé úseky městských práv probíral např. v *K oblastem českých práv městských* (1975), v brněnském a olomouckém městském právu, v *Soupisu rukopisů městských práv v českých zemích* (1982), či struktuře městského obyvatelstva v různých aspektech. Svým systémovým zaměřením Hoffmann stále zřetelněji směřoval k těmto tématům. Lze to potvrdit například v celkovém systému na počátku 90. let, ve studii *K systémové analýze středověkých měst* (1990). Nakonec tehdy vyšlo zásadní a mohutné soustavné kompendium *České město ve středověku* (Praha 1992). Toto dílo nemohlo být vydáno v celém rozsahu pro potíže s vydavatelstvím a vyšlo pouze ve třetinovém rozsahu. I tak ale představuje základní soubor znalostí o městském organizmu i životě ve všech oblastech a zůstává nepochybně na dlouhou dobu východiskem dalšího zkoumání na úrovni soudobého evropského studia.

F. Hoffmann ani dnes neustrnul a pokračuje ve své práci. K nejnovějším pracím patří např. studie *Moravská města po husitské revoluci* (1992) nebo *Hlavní výsledky studia středověkých měst v českých zemích* (1996). Je také důkladným recenzentem, který sleduje, glosuje nebo připomínkuje celý rozsah svých témat, vždy velmi důsledně a v zájmu věci korektně.

Určitým zamyšlením nad prožitým životem a dílem archiváře a historika je úvaha o 20 letech v jihlavském archivu (SOKA Jihlava 1999). Dopravením celé jihlavské etapy je návrat do Jihlavy s knihou krásných fotografií otce a syna Krobových (1997), s Hoffmannovými citlivými reflexemi k dějinám Jihlavy jak v celku tak i jednotlivostech. V roce 1999 je konečně po mnoha letech uzavřena slavná trilogie o dějinách města v jednom svazku pod názvem *Listy a obrazy z minulosti Jihlavy*. Poprvé tak vyšel celý soubor s malým přídatkem dvou kapitol, s opravenými poznámkami k prvnímu dílu a navíc i s třetím dílem – novou či neznámou částí, dlouho nuceně drženou v šuplíku. Jde o vynikající studii městské historie.

Na závěr považuji za nutné zmínit se i o Hoffmannovi jako člověku. Vystihnout jeho osobnost na několika řádcích je opravdu těžké. Je to člověk dobrý a rozšafný, kterého nezměnily ani obrovské znalosti a vědomosti, stále je

pečlivý, přesný a důkladný, bez bázně a hany. Nedává najevo svou nadřazenost, spíše naopak – pomůže, vysvětlí a najde řešení. S Františkem Hoffmannem jsem se seznámil v únoru 1969 a takový, jak jej popisují, byl nepochybně již dříve. Velmi jsem si jej vážil před lety a vážím si jej i nadále. Když jsem s ním začínal na společné etapě jeho práce o listinách města Jihlavy, mohl jsem se tu a tam o něco přičinit. Vědomostmi stál vysoko nade mnou, věděl, uměl a dokázal mi však vždy vyjít vstříc. Dokázal pochválit, když se mi něco podařilo a nikdy nekáral v případě opačném. Jen se na mě podíval se staženým obočím a já se chytl za nos. Raději bych v tu chvíli nebyl a příště jsem už něco podobného nikdy neudělal. Tato Hoffmannova poučení „beze slov“ jednoznačně platila. Měl a má zvláštní charisma osobnosti, jež působí v různých směrech. I lidé rozdílných názorů a dokonce i vyložení nepřátelé F. Hoffmanna uznávali pro jeho čestné, férové postoje a umění jednat s lidmi. Hoffmann byl vždy klidný, nerozčiloval se. Sálala z něj ryznost a vrozená slušnost. Nejlépe asi toto zvláštní osvícení pocíťoval jeho důvěrný přítel V. Cvek. Hoffmann je přitom i člověk srdečný, otevřený, prostý, dbající na to, aby ani v zápalu diskuse nikoho neurazil. Býval dlouholetým sportovcem a jeho láska k hokeji vytryskla naprosto nečekaně i po letech, při otevření nového jihlavského archivu. S málokterým člověkem lze debatovat tak volně a svobodně a s pocitem bezděky nabírat čisté vody ze studánky.

František Hoffmann je tedy dnes ve věku, kdy může s velkým nadhledem bilancovat svůj život. S hrdostí může konstatovat, že přes různé problémy dokázal své dny více než naplnit poctivou prací a úsilím. V plné míře mohu o jubilantovi F. Hoffmannovi říci, že prožil ve všech směrech léta bohatého a plodného života, který ještě zdaleka nekončí. Ocenění zlatou plakétou Františka Palackého, udělené mu Akademií věd ČR za celoživotní dílo v oblasti historických věd, je nepochybně ve správných rukách. I dnes je zřejmé, že je František Hoffmann schopen dokazovat mnoho v naprosto netušených metách. Jsem šťasten, že jsem se toho dožil a mohu našemu jihlavskému archivu a historikovi, kolegovi a příteli nejvzácnějšímu popřát mnoho zdraví a ještě hodně spokojených let.

Karel Křesadlo

Bibliografie prací Františka Hoffmanna

Navazuje na první část, otištěnou ve sborníku *Folia historica Bohemica* 8, 1985, s. 459–468. Druhá část pokračuje až do roku 2000 v číslování jak u samostatných publikací, tak i ve zvláštní číselné řadě studií a článků a na konec opět ve zvláštní řadě recenzí a referátů (podle způsobu *Folia historica Bohemica*).

I. Samostatné publikace

13 České město ve středověku. Život a dědictví. Panorama Praha 1992. 456 s., 48 s. ilustrací, ilustrace, mapy, plány, grafy v textu.

14 Listy a obrazy z minulosti Jihlavy. Od počátků do roku 1848. Ilustroval Gustav Krum. Nakladatelství EKON Jihlava 1999. 496 s., ilustrace v textu.

15 Soupis rukopisů Knihovny Kláštera premonstrátů Teplá. Díl I. Rukopisy. Díl II. Zlomky a rejstříky. Archiv Akademie věd ČR Praha, Klášter premonstrátů Teplá, Královská kanonie premonstrátů na Strahově 1999. 7+LI+6+1024+4 s., včetně 49 ilustrací.

16 Kolektiv autorů, Historický atlas měst České republiky, svazek 8 Jihlava. Praha 2000 (spolupráce, v tisku).

17 Popravčí a psanecké zápisy jihlavské 1405–1457. Edice v ediční řadě Archiv český, vydávané Historickým ústavem AV ČR a Centrem mediévistických studií v Praze. (V tisku.)

III. Studie a články

49 Evidence rukopisů v muzeích. MVP 24 (93), 1986, 34–36 (s J. Pražákem)

50 Neznámý rukopis Kallimachovy Historie králi Vladislavovi. StR 25, 1986, 85–91

51 Bojové družiny před husitskou revolucí na západní Moravě. Moravský historický sborník I, 1986, 72–88 (Bibl. I, III 45)

52 Bojové družiny před husitskou revolucí na jižní Moravě. JM 22, 1986, sv. 25, 99–116 (Bibl. I, III 46)

53 Jiří Pražák šedesátiletý. StR 25, 1986, 167–170

54 Bojové družiny před husitskou revolucí ve východních Čechách. ČSČH 35, 1987, 75–104

55 Nad rukopisy knihovny Premonstrátského kláštera v Teplé. StR 26, 1987–1988, 3–47 (Bibl. I, III 48)

56 Bojová družina Erharta Pušky z Kunštátu. VVM 40, 1988, 56–64 (Bibl. I, III 47)

- 57 Za Arnoštem Kábou. VVM 41, 1989, 383–384
- 58 Tepelské Anály. StR 27, 1989–1990, 95–112
- 59 Nový výklad husitství na Moravě. ČČH 88, 1990, 723–735
- 60 K systémové analýze středověkých měst. ČČH 88, 252–275
- 61 Kritéria vědeckého charakteru archivních a příbuzných pracovišť. Archivní bulletin, SÚA Praha, II, č. 2, 1991, (s. 1–7)
- 62 K sedmdesátinám Jiřího Kejře. LF 114, 1991, 271–273
- 63 Jednání o kompakтата v Jihlavě. In: Sborník příspěvků k 555. výročí vyhlášení basilejských kompaktat v Jihlavě. Editor Zdeněk Měřinský. Brno–Jihlava 1991, 25–36 (Nový otisk článku z r. 1956.)
- 64 Moravská města po husitské revoluci. In: Jihlava a Basilejská kompakтата. 26.–28. června 1991. Sborník příspěvků z mezinárodního symposia k 555. výročí přijetí Basilejských kompaktat. Jihlava 1992, 95–113
- 65 Městská diplomatika a správa z hlediska současné městské historiografie. AUC 1992 – Philos. et hist. I. Z pomocných věd historických X, 81–84
- 66 Proměny funkcí a modelu města Brna v průběhu osmi století (Nástin problematiky). In: Mezinárodní konference Brno – město uprostřed Evropy ... Brno 1993 (vyd. 1994), 27–30
- 67 Pochod Velký Beranov – Jihlava. (K 50. narozeninám Karla Křesadla. Pochod 21. 8. 1969.) 4 s., strojopisný sborník
- 68 The Garland Encyclopaedia of Medieval Eastern Europe. Prof. Janos Bak a Historický ústav AV Praha, 1990–1994, nevydáno. (Hesla: Města (urbanizace), Ius regale montanorum, Jihlava, Kutná Hora.)
- 69 Poděkování PhDr. Františka Hoffmanna, CSc. (při udělení zlaté čestné plakety F. Palackého za zásluhy ve společenských vědách ... 1993). StR 30, 1993–1994, 140–143
- 70 Na česko-moravském pomezí kolem roku 1430. Husitství – reformace – renesance. Sborník k 60. narozeninám Františka Šmahela. Uspořádali ... II, Praha 1994, 529–536
- 71 Bojové družiny na Moravě a v Čechách před husitskou revolucí a za revoluce. TA 6, 1994, 47–144, 7 map
- 72 Znovu k nezvěstné právní knize města Rožmitálu pod Třemšínem. Pocta prof. JUDr. Karlu Malému, DrSc., k 65. narozeninám, Praha 1995, 166–172
- 73 Úvaha o písemné pozůstalosti Augusta Sedláčka a pracovní dokumentaci historika. In: August Sedláček a pomocné vědy historické, Mladá Vožice 1995, 113–120.
- 74 Vzorník gotického písma z 15. století. StR 31, 1995–1996, 27–34
- 75 Čtyřicet let a deset ročníků (Vlastivědného sborníku Vysočiny). VSV SV 10, 1996, 3–10
- 76 Hlavní výsledky studia středověkých měst v českých zemích. In memoriam Josefa Macka (1922–1991) ... Praha 1996, 209–227
- 77 Pašije šlapanických loupežníků. K počtu Jaroslava Marka. Sborník prací k 70. narozeninám ... Praha 1996, 149–168
- 78 Sedmdesát let Jindřicha Růžičky. Archivní časopis 46, 1996, 38–40
- 79 Z historie Jihlavy. In: Krob et junior, Jihlava. Praha 1997, 14–31
- 80 75 let Jiřího Kejře. MZK 32, 1997, 223–227
- 81 Bydlení chudých vrstev ve středověkých městech. Documenta Pragensia XVI. Ponížení a odstrčení. Města versus katastrofy. Praha 1998, 17–25
- 82 Zásady popisu rukopisů z roku 1983 a zkušenosti z jejich užívání. Soupis rukopisů Knihovny Kláštera premonstrátů v Teplé. In: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 1998 ... Brno 1999, 118–126
- 83 Nad prvními svazky Historického atlasu měst ČR. ČMM 117, 1998, 477–486
- 84 Prvních dvacet let. In: Státní okresní archiv v Jihlavě (Sborník k otevření nové archivní budovy). Jihlava 1999, 7–18
- 85 Kristiánský zlomek Premonstrátské knihovny v Teplé. Sborník k 70. Pavla Spunara (v tisku)
- 86 Člověk českého středověku. Kapitola Řemeslník a kupec. 40 s. (v tisku)

V. Recenze a referáty

- 41 Z. Měřinský, Studium osídlení na Moravě a ve Slezsku ... AH7, 1982, 113–156 – HT 6–7, 1983–1984, 454
- 42 Z. Měřinský, Přehled dosavadního výzkumu fortifikací 11. až počátku 16. století na Moravě a ve Slezsku (hradiska a hrady). AH 6, 1981, 147–197. – HT 6–7, 1983–1984, 454
- 43 F. Šmahel, Krise und Revolution: Die Sozialfrage im vorhussitischen Böhmen. In: Euro-

- pa 1400 ... Stuttgart 1984, 65–81 – HT 8, 1985, 314–315
- 44 F. Matějek (J. Mezník), Města, městečka a vesnice na Brněnsku v 14. a 15. století. ČMM 103, 1984, 101–127 – HT 8, 1985, 331
- 45 J. Válka, Počátek války o Moravu (1422 až 1423). (Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě II.). JM 18, 1982, sv. 21, 48–66. – HT 8, 1985, 368–369
- 46 F. Jordán, Bibliografie okresu Vyškov ... J. Vlach, Bibliografie okresu Uherské Hradiště ... A. Fialová, Bibliografie okresu Kroměříž ... – HT 9, 1987, 372–373
- 47 J. Válka, „Moravanství“ v 15. století. Komplikace ve vývoji české nacionality. SPFFBU C 31, 1984, 145–154 – HT 9, 1987, 421–422
- 48 J. Hejnic – J. Polívka, Plzeň v husitské revoluci. Hilaria Litoměřického „Historie města Plzně“, její edice a historický rozbor ... Praha 1987. – FHB 12, 1988, 410–418
- 49 Ulrich-Dieter Oppitz, Deutsche Rechtsbücher des Mittelalters. Band I. Köln – Wien 1990. – ČČH 92, 1991, 95–101
- 50 M. Flodr, Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. I. Úvod a edice. Brno 1990. – ČČH 89, 1991, 822–826
- 51 Svitavy. Dějiny a současnost města. Hradec Králové 1987. – HT 10, 1991, 299
- 52 Dějiny Brtnice a připojených obcí. Brno 1988. – HT 10, 1991, 299–300
- 53 V. Štěpán, Účast žoldnéřů z českých zemí ... ve „velké válce 1409–1411“ ... ČSIMuz B 39, 1990, 1–15 – ČMM 110, 1991, 157–158
- 54 J. Mezník, Praha před husitskou revolucí. Praha 1990. – ČMM 110, 1991, 158–161
- 55 F. Šmahel, Dějiny Tábora. I. díl, 2. svazek, 1422–1452. České Budějovice 1990 – ČMM 110, 1991, 161–164
- 56 K. Beránek, Bakaláři v Praze v letech 1586–1620. Praha 1988 – ČMM 110, 1991, 165
- 57 J. Kadlec, Katoličtí exulanti čeští doby husitské. Praha 1990 – ČMM 110, 1991, 339–340
- 58 M. Flodr, Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. II. Komentář. Brno 1992 – ČČH 91, 1993, 460–462
- 59 V. Štěpán, Zápas moravského markraběte Prokopa o Liptov v rámci středoevropské politiky na sklonku 14. století. HČ 40, 1992, 541–555 – ČČH 91, 1993, 490
- 60 K. Schelle, O možnosti studia dějin soudnictví na Moravě. VVM 43, 1991, 333–339 – ČMM 112, 1993, 149–151
- 61 Z. Šimeček, Salz aus dem Alpenraum in Konkurrenz mit dem Salz aus dem Norden in den böhmischen Ländern. In: Das Salz in der Rechts- und Handelsgeschichte, Schwaz 1991, 135–145 – ČMM 112, 1993, 151–152
- 62 Jihlava a jihlavská kompaktáta, 26.–28. červen 1991. Sborník příspěvků z mezinárodního symposia k 555. výročí přijetí Basilejských kompaktát. Jihlava 1992 – ČMM 112, 1993, 162–166
- 63 R. Marsina, Banskoštiavnické mestské a banské právo. In: Banské mestá na Slovensku ... Martin 1990, 13–36 – ČMM 112, 1993, 191–193
- 64 V. Štěpán, Šumperk na počátku 15. století. SM 62, 1991, 37 – ČMM 112, 1993, 195
- 65 K. Křesadlo, Kapitoly z historie Jihlavy. Jihlava 1992 – ČMM 112, 1993, 195–196
- 66 V. Štěpán, Die gesellschaftliche und rechtliche Stellung der Juden in Mähren in der vorhussitischen Zeit. Judaica Bohemiae 28, 1992, 3–21 – ČMM 112, 1993, 363–364
- 67 A. Šimka, Vojtěch Cvek, poutník Vysočiny. Jihlava 1992 – VVM 45, 1993, 350
- 68 A. Kalný, Popravčí kniha pánů z Rožmberka. Třeboň 1993 – ČMM 113, 1994, 192–194
- 69 T. Valena, Město a topografie. Evropské město v topografickém kontextu. Praha 1991 – ČMM 113, 1994, 410
- 70 V. Štěpán, Proskripční záznamy v nejstarší městské knize olomoucké. Státní okresní archiv v Olomouci 1 (20), 1992, 39–49 – VVM 46, 1994, 291
- 71 V. Štěpán, Nový pohled na přepadení Jihlavy v roce 1402. VSV SV 8, 1992, 7–22 – VVM 46, 1994, 291–292
- 72 Z. Šimeček, Das Handelsbuch des Budweiser Eisenhändlers Nicolaus Bartlme (Bartholome) 1560–1568. In: Mitteilungen des Oberösterreichischen Landesarchivs (Linz) 17, 1993, 31–203 – VVM 46, 1994 384–385
- 73 M. Flodr, Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. III. Rejstříky a přehledy. Brno 1993 – ČČH 92, 1994, 356–357
- 74 V. Štěpán, Osobnost Lacka z Kravař ... ČMM 110, 1991, 217–237: 112, 1993, 11–41 – ČČH 92, 1994, 575–576
- 75 M. Flodr, Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. I. Úvod a edice ... Brno 1990 – Historica, Series Nova 1/XXXI, 1994, 94–98
- 76 V. Štěpán, Závěr Smila ze Šternberka na Hoštejně jako pramen k poznání bojových dru-

žin na severní Moravě. VVM 47, 1995, 146–155 – ČČH 93, 1995, 761–762

77 V. Štěpán, Obležení Znojma v roce 1404 v tradici a skutečnosti. JM 30, 1994, sv. 33, 35–48 – ČMM 114, 1995, 196–197

78 F. Šmahel, Husitská revoluce. Sv. I–IV. ... Praha 1993 – ČMM 114, 1995, 398–405

79 V. Štěpán, Žižka v proskripčních zápisech Prostějova? JSH 63, 1994, 151–152 – ČMM 114, 1995, 406–407

80 I. Hlaváček, Miscellanea codicologica Bohemica Oxoniensia medii aevi. StR 30, 1993–1994, 3–28 – ČMM 115, 1996, 147

81 A. Kostlán, S. Petr, M. Tošnerová, Rukopisné fondy zámeckých, hradních a palácových knihoven. Průvodce po rukopisných fondech v České republice I. ... Praha 1995 – ČMM 115, 1996, 376–377

82 S. Petr, Rukopisné fondy zámeckých a hradních knihoven na Moravě a ve Slezsku. In: Problematika historických a vzácných knižních fondů ... Brno 1995, 6–52 – ČMM 115, 1996, 378–379

83 A. Fechtnerová, Rektoři kolejí Tovaryšstva Ježíšova v Čechách, na Moravě a ve Slezsku do roku 1773. 2 sv. Praha 1993 – ČMM 115, 1996, 413–414

84 Miroslav Flodr, Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. I. Úvod a edice. II. Komentář. III. Rejstříky a přehledy. Brno 1993 – PHS 34, 1997, 234–239

85 M. Svobodová, Katalog českých a slovenských rukopisů sign. XVII získaných Národní knihovnou po vydání Truhlářova katalogu z roku 1906. Praha 1966 – ČMM 116, 1997, 449–451

86 Z. Jaroš – K. Křesadlo, Jihlava. Kulturně historický průvodce městem. Jihlava 1996 – VVM 49, 1997, 404

87 Z. Uhlíř, Literární prameny svatováclavského kultu a úcty ve vrcholném a pozdním středověku. Praha 1996 – ČČH 96, 1998, 156–161

88 J. Beran, Počátky soupisu rukopisů v Československé akademii věd. StR 31, 1995 až 1996, 119–152 – ČČH 96, 1998, 215–217

89 Rukopisné fondy zámeckých, hradních a palácových knihoven. Průvodce po rukopisných fondech v České republice I. – Monographia I. Praha 1995. – Historica, Series Nova 3–4/XXXIII–XXXIX, 1998, 159–160

90 Anna Fechtnerová, Rectores collegiorum Societatis Iesu in Bohemia, Moravia ac Silesia

usque ad annum MDCCLXXIII iacentum – Rektoři ... 2 sv. Praha 1993. – Historica, Series Nova 3–4/XXXIII–XXXIV, 1998, 192–193

91 Příspěvky k dějinám zámecké knihovny Mikulov. SNM Praha, řada C – Literární historie, XXXIX–XL, 1994–1995, č. 1–4 – ČMM 117, 1998, 236–239

92 Vlastivědný sborník Vysočiny. Oddíl věd společenských. Svazek X. Jihlava 1996 (1997) – ČMM 117, 1998, 243–247

93 J. Jurok, Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce. Poodří a Pobečví v husitském období v letech 1378–1471. Nový Jičín 1998 – ČČH 97, 1999, 358–362

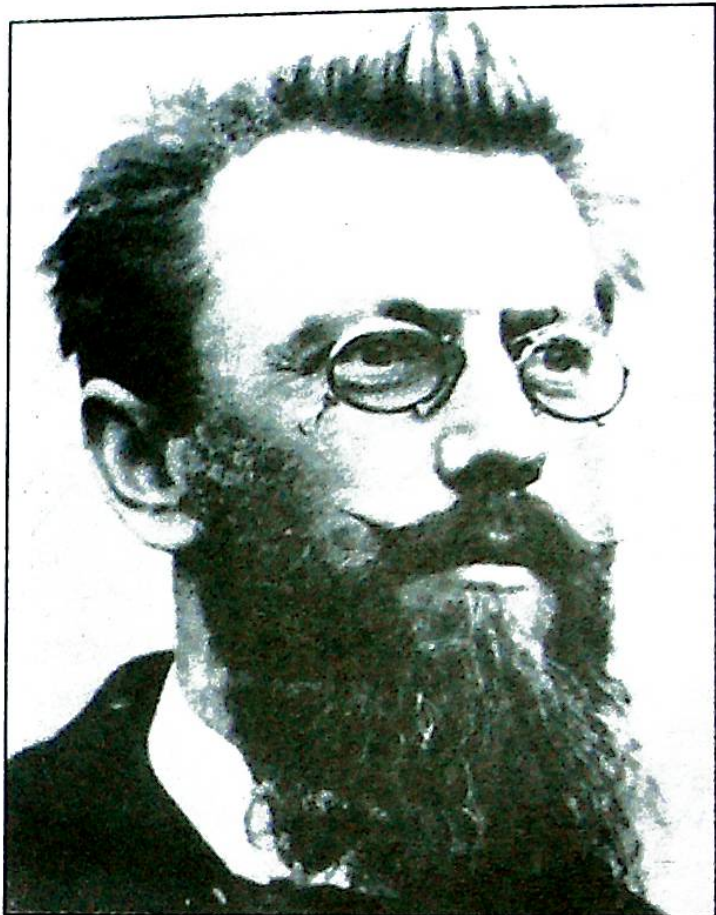
94 J. Kejř, Vznik městského zřízení v českých zemích. Praha 1998 – Ke vzniku městského zřízení v českých zemích, ČH 97, 1999, 589–602

95 J. Mezník, Lucemburská Morava 1310–1423. Praha 1999 – ČČH 98, 2000 (v tisku)

96 Ulrich–Dieter Oppitz, Deutsche Rechtsbücher des Mittelalters. Band II ... III 1, 2 ... Köln – Wien 1990, 1991–1992. TÝŽ, Ergänzungen ... ZRG GA 113, 1996, 345–361 – ČČH 98, 2000 (v tisku)

Učitel a vlastivědný pracovník Alois Josef Pátek

V letošním roce uplynulo 150 let od narození jednoho z prvních českých vlastivědných pracovníků na Jihlavsku, učitele Aloise Josefa Pátka. Narodil se 17. května 1850 v Třešti v domě s čp. 62 v rodině tkalcovského mistra Josefa Pátka, jeho matka Marie byla dcera Jana Bočka, krejčího v Třešti. V rodném městečku vychodil v roce 1864 farní školu, v dalším školním roce navštěvoval 4. ročník německé hlavní školy v Jihlavě a v letech 1865–1869 jihlavské německé gymnázium. V následujících třech letech studoval na českém učitelském ústavu v Brně, po maturitě v roce 1872 začal učit na třeštské národní škole. Ve stejném roce stál jako člen místní školní rady u založení měšťanské školy, první měšťanky s českým vyučovacím jazykem na Moravě. Školu pomohl uvést v život také převzetím výuky některých předmětů, zčásti dokonce bez nároků na odměnu. V roce následujícím získal vysvědčení způsobilosti k výuce na českých ná-



Alois Josef Pátek

rodních školách a téhož roku i na školách německých. V lednu 1874 se oženil s Leopoldinou, dcerou Bedřicha Maltha, úředníka na velkostatku barona Sternbacha, majitele třeštského panství.

Po osmiletém působení v Třešti byl učitel Pátek přeložen na obecnou školu v Brtnici. Vyučoval zde plných 18 let, během nichž široce rozvinul svoji mimoškolní činnost. Začal se kromě jiného zabývat historií Brtnice a okolního kraje a po vydání své první monografie s názvem *Brtnice Trhová a zboží brtnické (Velké Meziříčí, J. F. Šašek 1887, 97 s.)* se stal jedním z prvních česky publikujících vlastivědných pracovníků na Jihlavsku. Už o rok později vydal u téhož knihkupce a vydavatele vlastivědu jihlavského okresu (*Okresní hejmanství Jihlavské. Nástin topograficko-historický. Velké Meziříčí, J. F. Šašek 1888, 126 s.*), kterou sestavil z podnětu okresního školního inspektora Cyrila Metoděje Hrudy a na přání a za spoluúčasti svých kolegů z učitelského spolku Budeč jihlavská. Psal rovněž různé články a úvahy do pedagogických časopisů. Podobně jako předtím v Třešti zřídil i v Brtnici ochotnický divadelní spolek, jehož členy vychovával v nedělní divadelní škole. Dávno před založením okrašlovacího spolku se věnoval vysazování stromků, na stránkách kolem Brtnice jich

údajně vysázel více než 150 000. Zastával funkci jednatele a pokladníka místního hasičského spolku, v roce 1894 byl zvolen do obecního zastupitelstva a pracoval jako člen několika výborů a komisí. Přes řadu úspěchů se mu jedna věc přece jen nepodařila: zřídit v Brtnici malé muzeum. Potřeboval k tomu jednu malou místnost v prvním patře radnice, obec mu ji však nepřidělila.

A. J. Pátek má velkou zásluhu o rozvoj brtnické školy. Dvakrát stál dokonce přechodně v jejím čele, nejdříve od 22. prosince 1883 po dobu jednoho roku do příchodu nového ředitele Emanuela Binka, podruhé v důsledku onemocnění ředitele Binka těžkou duševní chorobou od listopadu 1891 do srpna 1893. V době jeho zastupování byla školní budova zvýšena o jedno patro a rozšířena ze čtyř na šestitřídní. Pro školáky sestavil nový typ školních lavic, které byly vyznamenány na čtyřech krajinských výstavách a zavedeny ve školách jihlavského okresu i v jiných místech. Školní kabinet obohatil o velmi cennou sbírku nerostů získanou od brtnického rodáka, říšského geometra Vacka. Jako horlivý propagátor tzv. stojatého písma změnil v průběhu 2. poloviny 80. let zcela svůj rukopis a nadále psal už jen tímto krásně čitelným písmem. Pro své vlastenecké založení nebyl učitel Pátek příliš dobře zapsán u školských úřadů (vadilo jim dokonce i to, že si své křestní jméno začal psát ve zčeštěné formě Alojz), a tak se za svoji snahu dočkal přeložení do Luk nad Jihlavou (1897).

V Lukách vyučoval osm let a podobně jako v Brtnici i tady vedl po úmrtí ředitele Cyrila Metoděje Hrudy v prosinci 1902 třičtvrtě roku správu školy. V době louckého působení vyšlo v prvním roce nového století jeho nejrozsáhlejší a nejvýznamnější dílo, vlastivědná publikace *Jihlavský okres (Brno, Musejní spolek 1901, 248 s., 1 mp. příl.)*, vydaná v topografické řadě Vlastivědy moravské, a o rok později *Pověsti Jihlavy a okolí (Velké Meziříčí, Šašek a Frgal [1902], 89 s.)* s ilustracemi Karla Ladislavy Thumy, obsahující 25 pověstí. V dalších letech uveřejnil v novinách a vlastivědných časopisech několik článků z historie Luk a Brtnice.

Od počátku září 1905, týden po svém druhém sňatku s Boženou Vychodilovou, dcerou krejčovského mistra ve Slavkově u Brna, nastoupil své poslední učitelské místo v Kamenici u Jihlavy a jako nadučitel zde působil ještě

deset let až do 65. roku svého věku. I zde, stejně jako na svých předchozích působištích se zasloužil o rozvoj školy: zřídil dvoutřídní průmyslovou pokračovací školu, školní tělocvičnu, zahradu a vodovod. V roce 1914 požádal ze zdravotních důvodů o uvolnění ze školské služby, avšak pro válečné poměry mu to bylo dovoleno až o rok později k 1. září 1915.

Na odpočinek odešel do Kroměříže, ale ani tady nesložil ruce v klín. V roce 1921 zde založil městskou knihovnu a čtyři roky v ní pracoval jako knihovník. V posledním roce svého života ještě připravoval 2. vydání Pověstí Jihlavy a okolí rozšířené o čtyři nové pověsti, ale dílo podruhé již nevyšlo. Zemřel 13. září 1927 v Kroměříži ve věku 77 let, poslední rozloučení se konalo o tři dny později v budově krematoria v Moravské Ostravě.

A. J. Pátek byl dobrý a oblíbený pedagog. Na všech školách, na nichž učil, zakládal školní tělocvičny a zahrady, byl příznivcem školního a ochotnického divadla. Byl členem řady spolků, např. učitelského spolku Budeč jihlavská, pro který přednášel na mnoha schůzích a shromážděních a pro nějž sepsal kroniku od jeho založení v roce 1886 (resp. od založení jeho předchůdce v roce 1870) do roku 1910. Z jeho podnětu spolek vydal v roce 1914 pro školní účely mapu jihlavského hejtmantství ve dvou různých měřítkách. Sám se po celý život vzdělával. V době svých studií v Brně absolvoval v roce 1870 včelařský kurs a ještě ve svých padesáti letech navštěvoval kurs národohospodářský, rovněž v Brně. Svě vlastenecké cítění dával najevo rozmanitými způsoby. Už v době svého působení v Třešti odpověděl na úřední zákaz školních divadel a zákaz daný učitelům účinkovat v ochotnických představeních věnováním stovky vázaných knih, které se staly základem veřejné knihovny. Svě smýšlení prokázal i přestupem k československé církvi v roce 1920.

Učitel Pátek byl nejen dobrým pedagogem ale také vzorným otcem početné rodiny. Ze dvou manželství se mu narodilo patnáct dětí, z nichž devět (šest synů a tři dcery) se dožilo dospělého věku. Všem zajistil dobrou budoucnost. Jeden ze synů, Jaroslav, knihkupec ve Vyškově, vydal jeho poslední monografii, určenou dětem a mládeži, nazvanou *Sbírka přání (Vyškov, J. Pátek 1917, 100 s.)*, obsahující přání ke jmeninám, k Novému roku a různým příležitostem. Jeho dcery Leopoldina (její jméno se někdy ob-

jevuje v počestném tvaru Lvíslava) a Milada působily jako učitelky na Jihlavsku.

Alois Josef Pátek patřil ke generaci českých kantorů, kteří položili základy české vlastivědy v našich zemích. Jeho vlastivědné publikace jsou sice již dávno zastaralé, ale protože ani po stu letech nebyly nahrazeny modernějšími, jsou využívány, hlavně žáky základních a středních škol, dodnes. Škoda, že osobnost učitele Pátka je dnes již víceméně zapomenuta. Jeho nadšení, píle a vytrvalost by mohly být dobrým příkladem pro všechny pokračovatele, jichž však od Pátkových dob v současnosti zřetelně ubylo.

Vlastimil Svěrák

Poznámka:

K životu a dílu A. J. Pátka srov.: Alois Pátek – zemřel, Brtnický kraj 1927, č. 1, s. 5; J. Liška, Učitel Alois Josef Pátek, Jiskra 1970, č. 78, s. 3; Vlastimil Svěrák, Spisovatelské dílo učitele Aloise Josefa Pátka, Loucký zpravodaj 1999, č. 3, s. 8–10; týž, Učitel a vlastivědný pracovník Alois Pátek, Loucký zpravodaj 1999, č. 2, s. 7–8; týž, Vlastivěda okresu jihlavského a její autor, učitel Alois Josef Pátek (1850–1927), XXV. Mikulovské sympozium 1998, Brno–Mikulov 1999, s. 131–134; Úmrtí krajana, Jihlavské listy 1927, č. 38, s. 1; Vzorný učitel, Od Horácka k Podyjí 1927–28, č. 1, s. 8–9.

Za prof. Květou Rérychovou

Je tomu již deset let, kdy dne 17. prosince 1989 zemřela v havlíčkobrodské nemocnici ve věku osmdesáti šesti let muzejní a spolková pracovnice prof. Květa Rérychová, přední osobnost kulturního dění v Polné.

Narodila se dne 18. února 1903 v Polné ve vlastenecké a všestranně veřejně činné rodině ředitele měšťanské chlapecké školy a muzea Břetislava Rérycha a Ludviky Rérychové, rozené Klusáčkové. První vzdělání poskytla Květě polenská dívčí škola v období let 1909–1914, později studovala měšťanskou dívčí školu, kterou navštěvovala v letech 1914–1918. Další vzdělání získávala, od roku 1919, na Českém státním reformním reálném gymnáziu v Jihlavě, kde v roce 1924 maturo-



Květa Rérychová

vala. Ve studiích poté pokračovala na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity v Praze, kde navštěvovala přednášky v letech 1924 až 1929. V Praze také v letech 1929–1931 vystudovala učitelství pro střední školy, aprobaci přírodopis a zeměpis. Po ukončení studia byla přijata Zemskou školní radou v Praze do státní školské služby. Svě první místo nastoupila na Českomoravské vrchovině, nedaleko svého rodiště, když v období let 1931–1939 působila jako odborná učitelka na Měšťanské dívčí škole v Německém Brodě. Při práci dále studovala a své vzdělání si rozšířila v roce 1933, když vykonala na Učitelském koedukačním ústavu v Chrudimi aprobační zkoušky pedagogicko-didaktické a zkoušky z fyziky a chemie. V roce 1939 nastoupila místo zatímní profesorky na Reálném gymnáziu plk. Švece v Pelhřimově. Ve dnech 8.–12. prosince 1941 vykonala profesorskou zkoušku a byla jmenována Českou zemskou školní radou pro Čechy v Praze profesorkou, záhy na to začala působit v Praze. V letech 1942–1952 učila na státních reálných gymnáziích v Praze „Na Smetance“ a později v Praze VIII., svoji kantorskou dráhu zakončila ve svém rodném městě, když v letech 1953–1959 působila jako ředitelka Základní školy v Polné.

Květa Rérychová byla od mládí činná v řadě polenských spolků, pracovala v Československém červeném kříži, Národní jednotě pošumavské, v Klubu československých turistů, cvičila v Tělocvičné jednotě Sokol aj. K aktivní spolkové činnosti ji přivedl její otec, Břetislav Rérych, se kterým pak často navštěvovala polenské muzeum a pomáhala mu zde při jeho práci. Od třicátých let 20. století byla členkou Spolku městského muzea v Polné, se svým otcem již aktivně pracovala na pořádání sbírkového fondu v muzeu, podílela se také na přípravách výstav a účastnila se muzejních sjezdů. Po Rérychově smrti v roce 1936 byla 5. prosince téhož roku jmenována ředitelkou Městského muzea v Polné. Svoji činnost v muzeu v období let 1936–1948 zaměřila především na budování sbírkového fondu, pokračovala v evidenci sbírek, kterou začal její otec a spolupracovala s MUDr. Karlem Tureckým, který byl získán jako znalec polenské historie pro aktivní práci v muzeu, výzkumnou a publikační činnost. Spolu s ním se podílela především na práci v redakčním kruhu sborníku „Polensko“ v letech 1937–1941. Při budování sbírkových fondů muzea spolupracovala s Bedřichem Neubauerem, který jí pomáhal v oblasti muzejní prezentace, především s instalací výstav. Spolu s ním se také účastnila řady muzejních sjezdů a školení, pořádaných Svazem československých muzeí. Absolvovala několik odborných kurzů, pořádaných pro správce sbírek, zaměřených na konzervaci a výstavnictví. Na ní samotné pak ležela celá tíže administrativní práce, jako ředitelka muzea a správkyně sbírek vedla korespondenci s celou řadou institucí, zajišťovala finanční prostředky nutné pro chod muzea. Těžiště její práce v muzeu však spočívalo v odborné práci se sbírkovými předměty. Za jejího vedení muzea bylo v roce 1940 zakoupeno východní křídlo polenského zámku od TJ Sokol Polná pro expoziční záměry a pro vybudování deponií.

V letech 1939–1945, v průběhu války, shromažďovala Květa Rérychová spolu s Bedřichem Neubauerem doklady týkající se okupace a dopadu válečných událostí na region a přes tíživou válečnou atmosféru se muzejníci snažili pokračovat ve své činnosti. Ve válečné době připravila Květa Rérychová několik výstav a podílela se na ukrytí bohemik a dalších sbírek před okupanty. Po válce připravila ob-

novení činnosti muzea, které vedla až do roku 1953, kdy se stal již placeným správcem muzea Bedřich Neubauer. Také v poválečném období se dále vzdělávala pro práci v muzeu. V roce 1946 absolvovala úspěšně kurz městských archivářů, pořádaný zemskou archivní sekcí v Praze a v letech 1946–1947 muzejní kurzy pořádané Svazem čs. muzeí v Národním muzeu v Praze. Je důležité zdůraznit, že veškerou činnost v muzeu vykonávala rovněž po dobu svého působení mimo Polnou a to bezplatně. Odměnou jí mohlo být pouze uznání obyvatel Polenska a snad i pocit dobře vykonané práce. I po svém odchodu z vedení muzea se nadále aktivně podílela na jeho činnosti.

Významnou složkou práce prof. Rérychové bylo pořádání řady přednášek a besed na různá témata z polenských dějin, které zaměřovala především na laickou veřejnost a přispěla tak k popularizaci historie regionu. Zabývala se dále shromažďováním materiálů k dějinám průmyslu a dělnického hnutí v Polné a okolí. Zajímala se rovněž o odbojovou činnost na Polensku v době II. světové války a shromáždila řadu materiálů z tohoto období, vztahujících se k perzekuci židovských obyvatel Polné.

Květa Rérychová zaměřila svoji činnost také na záchranu nemovitých památek polenského regionu. V šedesátých a sedmdesátých letech 20. století pracovala v Kulturní a školské komisi při MěNV Polná. Svoji činnost v kulturní komisi zaměřila především na problematiku ochrany památek, i zde zůstala věrná muzeu. Řešila špatný stav budov muzea v Polné a nedostatek expozičních a depozitárních prostor. Podílela se na vzniku památkového aktivu při této komisi, který byl ustaven dne 5. června 1961. Květa Rérychová zastávala v letech 1961–1974 funkci předsedkyně Památkového aktivu v Polné. Vedla řadu jednání s Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Brně, jednalo se především o záchranu výmalby v sálech polenského hradu, o využití renesančního domu č. 77 v Poděbradově ulici pro instalaci expozice staré školy z 19. století a zajištění jeho rekonstrukce. Expozice byla otevřena v roce 1964. Pomáhala zajistit opravy církevních památek, především děkanského chrámu Nanebevzetí Panny Marie a hřbitovního kostelíka sv. Kateřiny, opravy barokních soch V. V. Morávka, připravovala podklady k rekonstrukci polenského hradu. Upozorňovala na nešetrné sta-

vební zásahy při úpravě některých památkově chráněných objektů v Polné, pomáhala zajišťovat provádění oprav na památkových objektech, jako zpravodaj státní památkové péče mapovala památky a jejich aktuální stav v Polné a polenském regionu a vytvářela jejich přesný seznam. Spolu se svými spolupracovníky usilovala také o opravu a ochranu židovských památek v Polné.

Od roku 1962 pracovala také v muzejní radě, která byla ustanovena pro spolupráci s vedením polenského muzea a měla podpořit jeho činnost. Prof. Rérychová podporovala také činnost vlastivědného kroužku, pracujícího při polenském muzeu, pomáhala řešit problémy vzniklé s prováděním evidence sbírek a následné reorganizace, kdy se muzeum v Polné stalo detašovaným pracovištěm Muzea Vysočiny. Neúspěšně se také pokoušela zajistit personální obsazení místa archiváře, aby polenský městský archiv nebyl převezen do Jihlavy, což se však nakonec stalo.

Můžeme říci, že Květa Rérychová byla všestranně veřejně činná žena. Zcela se věnovala své učitelské profesi a působila také aktivně v oblasti vzdělávání mládeže při výuce ve večerních školách, zabývala se spolkovou činností. Její obětavá a neúnavná práce přinesla řadu pozoruhodných výsledků, je nutno ocenit především její činnost muzejní a aktivní činnost v oblasti ochrany památek a památkové péče. Svými vědomostmi a organizačními schopnostmi přispěla výrazně k tradici vysoké úrovně kulturního života v Polné.

Miroslav Urbánek

Poznámka

Děkuji PhDr. Antonínu Götzovi za cenné informace o životě prof. Rérychové a PhDr. Vlastimilu Svěrákovi ze SOkA Jihlava za vyhledání materiálů k činnosti Kulturní a školské komise MěNV v Polné.

Životní jubileum RNDr. Ivana Růžičky

V roce 1999 oslavil významné životní jubileum nestor jihlavského i českého muzejnictví, dlouholetý pracovník Muzea Vysočiny v Jihlavě, botanik RNDr. Ivan Růžička.



RNDr. Ivan Růžička

Ivan Růžička se narodil v roce 1939 v Olšanech (okres Vyškov); jedenáctiletou střední školu ukončil maturitou v r. 1956 ve Vyškově; v letech 1956–1961 byl studentem přírodovědecké fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Studia zde ukončil s odbornou aprobací v botanice (diplomová práce z oboru bryologie) a pedagogice (biologie-chemie). Titul RNDr. získal po složení rigorózní zkoušky na PřF UJEP Brno v r. 1967. V témže roce byl přijat ke studiu externí aspirantury na Geografickém ústavu ČSAV v Brně, v období normalizace v r. 1969 bylo však toto studium zrušeno.

Pracovně i odborně je RNDr. Růžička úzce spjat s Muzeem Vysočiny, kde pracuje nepřetržitě od roku 1961 a od roku 1984 až dosud zde vykonává funkci vedoucího přírodovědného oddělení. Dvakrát byl pověřen vedením muzea: v letech 1970–1971 a 1992–1993; mimo to působil i ve funkci zástupce ředitele muzea (1993–1996).

Jak na poli „muzejním“ tak i „botanickém“ RNDr. Ivan Růžička vytvořil a nadále vytváří dílo, jež svým rozsahem i pečlivostí u nás zřejmě nemá obdoby. Nelze zde vyjmenovat všechny odborné přednášky, výstavy a akce pro odbornou i laickou veřejnost, jejichž autorem RNDr. Ivan Růžička byl, nebo kterých se

jako organizátor aktivně účastnil. Uvádíme proto jen ty, jichž si podle vlastních slov sám nejvíce váží. Již na počátku své odborné kariéry propracoval a realizoval novou metodu preparace rostlin do plexiskla k expozičním účelům (metoda byla publikována u nás i v zahraničí). Podílel se na vybudování stálých přírodovědných expozic Muzea Vysočiny a v současnosti pracuje na realizaci expozice nové – modernější. Vybudoval i herbářové sbírky Muzea Vysočiny, čítající dnes úctyhodných cca 42.000 (!) herbářových položek – z nichž polovinu tvoří jeho vlastní sběry. Mimo to vytvořil floristickou databanku regionu Českomoravské vrchoviny v kartotéční podobě, jejíž část (cca 7.500 položek) je již zpracována i novým způsobem na PC. Nedávný jubilant působí jako předseda botanické oborové komise Asociace českých a moravských muzeí a galerií.

Samostatnou kapitolu v odborné práci RNDr. Růžičky tvoří publikační činnost. Díky jeho dlouholetému působení v oboru, odborné erudici, schopnosti popularizovat svůj obor mezi laiky i díky jeho zálibě ve fotografování v němž dospěl na vysokou úroveň, je množství rukopisných zpráv i publikovaných textů a fotografií enormní a lze oprávněně očekávat, že se bude stále zvětšovat. V následujícím přehledu jeho prací jsou proto uvedeny pouze ty nejvýznamnější.

Za všechny muzejní kolegy z ČR i zahraničí, botaniky, přátele i obdivovatelky přejeme RNDr. Ivanu Růžičkovi do jeho dalších let hodně zdraví, pohody pracovní i soukromé a hodně úspěchů v práci nejen pro jihlavské muzeum, ale i přírodu Českomoravské vrchoviny.

Výběrová bibliografie:

- 1959 ŠMARDA J., RŮŽIČKA I. & VEČEREK J.: Příspěvek k poznání regulační schopnosti mechů. – *Biológia*, Bratislava, 14: 843–852.
- 1961 Příspěvek k regulační schopnosti mechů a vyšších rostlin z prameniště v Tiché dolině v západních Tatrách. – *Preslia*, Praha, 33: 297–303.
- Příspěvek k morfologii a taxonomii československých druhů čeledi *Aulacomniaceae*. – 111 p., 12 tab., 4 map., 2 obr., 3 photo, ms. [Dipl. pr.; depon. in: Knih.

- Kat. Syst. Bot. a Geobot. Přírod. Fak. Masarykovy Univ., Brno.]
- 1966 Metoda použití polymethylmetakrylátu k preparaci botanického materiálu. – Čas. Nár. Muz., Praha, sect. natur., 135: 18–22.
- Die Anwendung des Polymethylmethakrylats zum Präparieren von botanischem Material zu Ausstellungszwecken. – Neue Museumskunde, Berlin, 9: 234–239.
 - Rostlinstvo. – In: FILKA M. et al. (eds.), Jihlavské vrchy, Českomoravská vrchovina, II. díl, Turistický průvodce ČSSR č. 22, Praha.
 - Průvodce botanickou částí expozice. – In: KOLEKTIV: Muzeum Vysočiny v Jihlavě – průvodce sbírkami, p. 30–33. – Ed. Muzeum Vysočiny v Jihlavě, Jihlava.
- 1967 Prha chlumní (*Arnica montana* L.), pozoruhodný druh Českomoravské vrchoviny. – Živa, Praha, 15: 213–214, 2 photo.
- 1968 Rozšíření *Arnica montana* L., *Soldanella montana* Mikan, *Leucjum vernum* L. a *Calamagrostis villosa* (Chaix) Gmel. na Českomoravské vysočině. – Preslia, Praha, 40: 200–216, 4 map.
- Botanické zajímavosti třebíčského okresu. – In: HOFMANN V. (ed.), Třebíčské lesy a co v nich najdete, p. 38–40. – Ed. Lesnická sekce Okresní zemědělsko-lesnické společnosti v Třebíči, Třebíč.
- 1969 Kapradiník horský na Českomoravské vysočině. – Živa, Praha, 17: 217, photo color.
- 1970 Příspěvek ke květeně Českomoravské vysočiny. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 6: 71–76.
- Bibliografie botanické literatury Českomoravské vysočiny za léta 1959–1965. – Ibid., 6: 143–157.
- 1972 Příspěvek ke květeně Českomoravské vysočiny II. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 7: 53–65.
- Setkání botaniků muzeí ČSSR v červnu 1971 v Jihlavě. – Ibid., 7: 163–166.
 - 10 let práce mykologického kroužku při Muzeu Vysočiny v Jihlavě. – Ibid., 7: 166–171.
 - Modely hub Josefa Poura ve sbírkách Muzea Vysočiny v Jihlavě. – Ibid., 7: 174–180, 4 photo.
- 1975 Stará lípa v Praskolesích. – Ochrana přírody, Praha, 30/1975: 81, 1 photo.
- 1976 RŮŽIČKA I. & ŠVARC J.: Nález vstavače osmahlého na Telečsku. – Památ. a Přír., Praha, 1(1976): 509–510, 1 photo.
- 1977 Zkušenosti se sušením rostlin proudem teplého vzduchu. – Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 12: 142–144.
- Zaječí skok, nejstarší přírodní rezervace na Jihlavsku. – Památ. a Přír., Praha, 2(1977): 45–48, 6 photo.
 - Negativní vliv meliorací v pramenné oblasti Moravské Dyje. – Vesmír, Praha, 56: 367–371, 5 photo.
 - Státní přírodní rezervace „Zaječí skok“. – Ibid., 56: 377, 1 photo color p. 352, 2 photo, p. 354 a 363.
 - Muzejní formy dokumentace mizející flóry a vegetace. – Acta Ecol. Natur. Region., Praha, 1977: 33–34.
- 1978 Ochrana zbytků přirozených bučin v Jihlavských vrších. – Památ. a Přír., Praha, 3 (1978): 51–54, 4 photo.
- Přírodní zajímavosti okolí Velkého a Malého Pařezitého rybníka v Jihlavských vrších. – Ibid., 3(1978): 116–117, 3 photo.
 - Klikva žoravina – *Oxycoccus quadripetalus* GILIB. na Českomoravské vrchovině. – Živa, Praha, 26: 93, 1 map, 1 photo color.
 - Státní přírodní rezervace Velký Špičák. – Vesmír, Praha, 57: 279–280, 2 photo, 1 photo color p. 278.
 - Rezervace pralesa na Jihlavském okrese. – Ibid., 57: 281, 2 photo p. 280–281, 3 photo color p. 278 a 288.
 - Dokumentace mizející flóry a vegetace v muzeích ČSR. – Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 13: 65–68.
 - Metodika zpracování fotodokumentačního materiálu. – Ibid., 13: 68–71.
 - RŮŽIČKA I. & ŠVARC J.: Vstavač osmahlý – *Orchis ustulata* L., nový druh na okrese Jihlava. – Ibid., 13: 60–61.
- 1979 Devětsil lékařský u Nové Říše. – Vesmír, Praha, 58: 92, 1 photo color p. 96.
- Výskyt náprstníku červeného v Jihlavských vrších. – Ibid., 58: 283, 1 photo color p. 288.
 - DVOŘÁK F., DADÁKOVÁ B. & RŮŽIČKA I.: Chromosome Morphology

- of the Czechoslovak Species of the Genus *Scorzonera*. – Folia Geobot. Phytotax. (Bohemoslov.), Praha, 14: 185–199.
- DVOŘÁK F. & RŮŽIČKA I.: Rozšíření druhu *Scorzonera humilis* L. na Českomoravské vrchovině. – Scr. Fac. Sci. Natur. Univ. Purkyn. Brun. – Biol., Brno, 9: 11–17, 1 mapa.
 - 1980 RŮŽIČKA I. & SLAVÍK B.: Přírodní poměry Jihlavského okresu. – In: KOLEKTIV: Jihlava. Okres ve kterém žijeme. – p. 116–120. – Ed. Okresní kulturní středisko, Jihlava.
 - 1981 Rašelinné druhy Červeného seznamu flóry ČSR v okolí Telče na Českomoravské vrchovině. – Památ. a Přír., Praha, 6: 362–367, 1 map., 13 photo (incl. 1. a 4. p. obálky).
 - 1982 Přírodně hodnotné lokality na Jihlavsku. – Vesmír, Praha, 61: 220, 6 photo color p. 193, 212–213.
 - 1983 Změny přírody na Českomoravské vrchovině a jejich dokumentace. – Ibid., 62: 216, 4 photo color p. 213–214.
 - 1984 JATIOVÁ M. & RŮŽIČKA I.: Státní přírodní rezervace Černíč. – Památ. a Přír., Praha, 9: 243–246, 1 map., 2 photo.
 - RYBNÍČEK K. & JATIOVÁ M.: Problematika ochrany rašeliniště u rybníka Kaliště. – Ibid., 9: 370–374, 4 photo – RŮŽIČKA.
 - 1985 Hojkovské rašeliniště – nový chráněný přírodní výtvar na Jihlavsku. – Památ. a Přír., Praha, 10: 493–496, 9 photo (incl. 1. p. obálky).
 - 1986 Nutnost ochrany dalších rašelinišť na Jihlavsku. – Památ. a Přír., Praha, 11: 553–559, 1 map., 12 photo (incl. 4. p. obálky).
 - 1987 Rostlinstvo státní přírodní rezervace „Zaječí skok“ u Jihlavy. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 8: 111 až –152, 9 photo.
 - Výsledky záchranného výzkumu ohrožené květeny mizejících rašelinišť a rašelinných luk v okolí Telče na Českomoravské vrchovině. – Ibid., 8: 153–192, 1 map., 16 photo.
 - Další nález třtiny nachové (*Calamagrostis phragmitoides* Hartm.) na Českomoravské vrchovině. – Ibid., 8: 244–246, 1 photo.
 - 1989 Výsledky záchranného výzkumu ohrožené květeny mizejících rašelinišť a rašelinných luk na Jihlavsku. – Ibid., 9: 135–176, 1 map., 20 photo.
 - 1991 Výsledky floristické inventarizace dvou chráněných rašelinných lokalit v Jihlavských a Žďárských vrších. – Ibid., 10: 37–74, 2 map., 23 photo.
 - Nové nálezy suchopýru štíhlého – *Eriophorum gracile* KOCH na Jihlavsku. – Ibid., 10: 249–252, 2 photo.
 - 1993 Příspěvek k poznání květeny tří chráněných území Žďárských vrchů. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 11: 171–208, 9 photo.
 - 1998 RŮŽIČKA I. & ZLÁMALÍK J.: Materiál ke květeně údolí řeky Brtnice jihovýchodně od Jihlavy. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 13(1997): 11–56, 1 map.
 - RŮŽIČKA I., ČECH L. & LACINA J.: Floristický materiál z centrální části Českomoravské vrchoviny jihozápadně od Jihlavy. – Ibid., 13(1997): 221–281, 15 map.
 - 1999 Floristický materiál z území CHKO Žďárské vrchy. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 14: 63–93, 3 map.
 - RŮŽIČKA I., ŘEPKA R. & ČECH L.: Poznámky k novému nálezu *Calamagrostis stricta* v České republice. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, (v tisku).

Karel Malý

Ladislav Vilímek šedesátiletý

Jubilejní podněty vedou vždy k bilancování práce. Ač nehistorik, od mládí se Ladislav Vilímek o historii intenzivně zajímal. Do obzoru jeho zájmů lze zahrnout široce pojaté zkoumání nejen jihlavského venkova, ale i samotné Jihlavy, které v posledním desetiletí završuje metodou regionalisticky zaměřených vlastivědných článků.

Ladislav Vilímek se narodil 29. května 1940 v Brtnici, po základní škole absolvoval Strojné textilní průmyslovou školu v Jihlavě. Pracoval jako mechanik textilních strojů v Modetě, provoz Horní Cerekev a později si našel zaměstnání zásobovacího referenta. V roce 1995 přijal nabídku PhDr. Karla Křesadla, ředitele

Státního okresního archivu v Jihlavě (SOkA), kde nastoupil jako archivář.

V činnosti L. Vilímka lze najít několik zřetelných tématických linií. Ještě před nástupem do SOkA to byla neúnavná ochrana a dokumentace památek, především na území katastrů obcí Rounku, Výskytné nad Jihlavou, Hlávková, až po Hosov, Ježenou a Plandry, rozsáhlé oblasti limitované pouze a jenom fyzickými a časovými možnostmi jednoho člověka. Zde k mnoha historickým objektům instaloval vysvětlující tabule, zajistil dobrovolné úklidové práce na starých důlních dílech u Rounku a v jeho okolí realizoval naučnou stezku jako součást zamýšleného vlastivědného putování od jedné vesnice ke druhé v celém regionu.

Po více jak deset let prováděl na území jmenovaných obcí povrchový sběr středověké keramiky, po jehož vyhodnocení pracovníky Muzea Vysočiny budou závěry publikovány v regionálním odborném tisku.

Hned po nástupu do SOkA hledal a nalézal různé formy prezentace jeho fondů na veřejnosti. Za odborné účasti ředitele SOkA organizoval v obcích přednášky a besedy doplněné ukázkami pozemkových knih a obecních kronik. V Hotelu Gustav Mahler v Jihlavě uskutečnil řadu drobných a příležitostných výstav čerpajících z archivních pramenů. Nemałym dílem přispěl k realizaci výstavy „Dotyky – Židé v dějinách Jihlavska“ v roce 1998.

Dalším okruhem jeho činnosti byly přednášky pro členy Klubu přátel staré Jihlavy, cyklus přednášek pro pacienty Psychiatrické léčebny v Jihlavě a přednášky obyvatelům Výskytné nad Jihlavou při oslavě 650. výročí obce.

Spolu s Mgr. Petrem Dvořákem vyvinul rozsáhlou iniciativu na záchranu zámku v Plandrech a společně udržují židovský hřbitov ve

Větrném Jeníkově. Postaral se o obnovu kaplí na Rounku a v Bílém Kameni.

L. Vilímek je i obnovovatelem místních tradic. Díky jeho přičinění byla obnovena pouť k rounecké a bílokamenské kapli, přičemž nejde jen o náboženskou, ale také o společenskou a kulturní událost.

Je třeba říci, že teprve po příchodu do SOkA mohl vedle svého zaměstnání v plné míře rozvinout zájem o region a naplnit cíl seznámit se s jeho historií. Obdivuhodná je šíře tohoto zájmu. L. Vilímek patří k typu člověka, který si uvědomuje, že je třeba právě teď a v co nejúplnější míře zdokumentovat stav drobných kulturních památek. Proto se také podílí na akci Vlastivědného muzea v Aši při evidenci a mapování křížových kamenů, božích muk a dalších památek.

Jeho publikační činnost zahrnuje několik desítek článků v místních, okresních a oblastních novinách, příspěvky ve Vlastivědném sborníku Vysočiny a dalších sbornících. I když nemohla být založena na desetiletích soustavného odborného výzkumu, vychází vždy ze souboru faktů, který jako celek tvoří solidní základnu.

Práce našeho jubilanta není ještě zdaleka u konce a lze tedy oprávněně předpokládat, že i v budoucnu využije bohatství pramenů ukrytých nejen v SOkA Jihlava, ale bude pokračovat dál ve své záslužné činnosti v terénu a ve styku s lidmi při získávání informací, ale také jejich předávání.

Víme, že právě pro takovou činnost má ty nejlepší předpoklady vzhledem k organizačním schopnostem a komunikativnosti. Přejeme mu, aby k tomu měl dost sil a pevné zdraví.

Lubomír Peltan